ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ «НА УРОК»

На Урок
освітній проект

ЕФЕКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ В ОСВІТІ: ІНСТРУМЕНТИ ТА ПРИЙОМИ

ДОБІРКА ВПРАВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У КЛАСІ

2020
ОСВІТНІЙ ПРОЕКТ «НА УРОК»
https://naurok.com.ua

Вправа 1: Вовк та семеро козенят

Мета: навчити учнів знаходити аргументи на користь власної позиції, відточити презентаційні навички.
Час виконання: 25–30 хвилин.
Кількість учасників: увесь клас.
Хід вправи:

1. Перед початком вправи клас об'єднується у команди по 4–7 осіб, крім одного учасника/учасниці, які гратимуть роль вовка.
2. Аби потренувати навички переконання інших, учитель пропонує розіграти казку про вовка та сімох козенят. А саме – епізод, у якому вовк потрапляє до будинку. Але є нюанс: тепер кожне з козенят має можливість переконати вовка, що той не має його їсти. Звісно, це непросто, але й сучасні «козенята», які знають прийоми психології та ефективної комунікації зможуть зробити це краще за розгублених казкових.
3. Дайте учням час подумати (10 хв) – що могло б переконати вовка відмовитися від первинної мети? Які вигідні пропозиції та переваги можна запропонувати? Нехай кожна група запише аргументи, після чого її представник має звернутися до вовка з напрацьованою промовою.
4. Вислухавши всіх, вовк виносить вирок. Він аргументує, кого і чому варто залишити живим, розказує, чиї аргументи здалися найбільш переконливими.

Вправа 2: Передати одним словом

Мета: підкреслити важливість інтонацій у процесі комунікації.
Час виконання: 10–15 хвилин.
Кількість учасників: увесь клас.
Хід вправи:

1. Учні отримують картки з назвами емоцій: радість, подив, жаль, розчарування, підозрілість, смуток, веселощі, холодна байдужість, спокій, зацікавленість, упевненість, бажання допомогти, втома, хвилювання, ентузіазм. Кожен має прочитати свою картку, але не показувати іншим.
2. Учні по черзі промовляють одне слово: «Ага», «Алло», «Привіт», «Добридень», «Що?», «Дійсно?» з інтонацією, яка відповідає написаному на їхніх картках. Клас намагаються відгадати емоцію, яку передає однокласник.
3. Проведіть обговорення. Чи легко вгадувати емоції за інтонацією? Чи швидко під час телефонних розмов ви вгадуєте, настрій співрозмовника? Чи бувало так, що заговоривши до когось, ви одразу зрозуміли, що вам не раді? Чи часто ви відчуваєте, що пора згорнути телефонну розмову? За якими ознаками?

Вправа 3: Зламаний телефон

Мета: продемонструвати важливість активного слухання та продемонструвати механізми викривлення інформації.
Час виконання: 20–25 хвилин.
Кількість учасників: увесь клас.
Хід вправи:

1. Клас об'єднується у групи з 7-10 добровольців, після чого 6-9 людей покидають клас та тимчасово чекають за дверима. Тому, хто лишився, вчитель зачитує текст.
2. Завдання слухача – якомога детальніше запам'ятати та переказати почуте наступному учаснику зі своєї групи. Учні по черзі заходять у клас та переказ тексту від свого попередника.

Приклади текстів:

А. Директор компанії «Коджіма продакшн» Хідео Коджіма просить повідомити всім гейм-дизайнерам, які працюють на новою частиною гри «Metal Gear», що нарада гейм-дизайнерів, присвячена введенню у сюжет гри гігантського робота, переноситься. Перенос дати засідання відбувся у зв'язку з затримкою пана Коджіми у Гонолулу. Дату змінено з середи на п'ятницю 5 жовтня, 14:00. Місце проведення змінилось з гостьової зали на павільйон за головним корпусом будівлі компанії.

Б. Британські вчені розкрили таємницю – чому видри жонглюють камінцями? Ці тварини дійсно мають дивну звичку, що довгі роки спантеличувала любителів зоології та натуралістів. Лежачи на спині, доросла видра тримає пару камінців на грудях та перекидає їх із однієї лапи у іншу.

Чому вони так роблять? Згідно зі спостереженнями, подібними маніпуляціями значно частіше займаються голодні видри, тож цілком можливо, що таким чином звірята демонструють свій голод, або ж намагаються відволіктися від неприємних думок та відчуттів.

Найбільш схильні до подібного заняття видри, які не мають кігтів. Адже ця анатомічна особливість робить їхні рухи обережнішими. Тож тепер, коли ви побачите видру, яка жонглює камінцями, не поспішайте діставати телефон, аби відзняти миловидний момент. Краще поцікавтеся потребами пухнастого товариша та зверніться до працівників зоопарку.

3. Проведіть обговорення. Як змінювалась інформація протягом її передачі через ланки «зламаного телефону»? Які елементи викривлялися, спрощувалися чи навіть випадали найшвидше? Чому це відбулося? Які способи підвищення якості і точності передачі інформації можна запропонувати?

Вправа 4: Комфортна бесіда

Мета: продемонструвати важливість рівності позицій учасників та відсутності бар'єрів для встановлення ефективного контакту.
Час виконання: 15–20 хвилин
Кількість учасників: групи з двох осіб.
Хід вправи:

1. Діти об'єднуються у пари. Якщо у класі непарна кількість учнів, учитель може сам прийняти участь у грі.
2. Учням дається 6 хвилин для бесіди, тему діти можуть обрати самостійно.
3. Під час розмови учасники пари мають змінювати своє положення, але не переривати при цьому діалог:
    - 1,5 хвилини – сидячи спиною одне до одного;
    - 1,5 хвилини – обличчям одне до одного, але один учень сидить, а інший стоїть (потім помінятися ролями);
    - 1,5 хвилини – обидва співрозмовники сидять лицем один до одного.
4. По завершенні бесіди поставте учням запитання – коли вести діалог було найскладніше, а коли навпаки? Можна оговорити способи, що допоможуть перейти зі складного положення у комфортне у різних життєвих ситуаціях.

Вправа 5: Вгадай знаменитість

Мета: розвинути комунікативні навички, вміння ставити правильні запитання, тренувати невербальну комунікацію.
Час виконання: 10–15 хвилин.
Кількість учасників: увесь клас.
Хід вправи:

1. Кожному учаснику на спину прикріплюється аркуш із ім'ям знаменитості або казкового героя.
2. Школярі мають вгадати, про кого йде мова, але читати та знімати аркуш не можна.
3. Завдання решти класу – допомогти відгадати, відповідаючи на питання «так» чи «ні». Наприклад: «Це людина?» – «Ні», «Це тварина з довгими вухами?» – «Так», «Це віслюк зі Шреку?» – «Так».
4. Коли перший учасник вгадує знаменитість, його місце займає інший учень та гра продовжується. Завдання можна ускладнити, встановивши ліміт на кількість запитань, наприклад, не більше десяти.

Вправа 6: Відверта розмова

Мета: об'єктивно оцінити свої комунікативні навички, отримати зворотній зв'язок, більше дізнатись один про одного.
Час виконання: 15–20 хвилин.
Кількість учасників: групи максимум по 10 осіб.
Хід вправи:

1. Учням притаманна цікавість: «Як мене сприймають інші?», «Наскільки я успішний/успішна у стосунках із однолітками?». Аби перевірити, наскільки уявлення учнів співпадає з реальною оцінкою, запропонуйте кожному учню написати на аркуші свої позитивні та негативні якості, які можуть проявлятися у спілкуванні з іншими.
2. Тепер беремо ще один лист на якому пишеться ім'я дитини – тут кожен однокласник або учасник групи зможе написати будь-які якості, що помічає у спілкуванні з товаришем (ім'я якого записано на аркуші).
3. Якщо учні хочуть, аби їм писали лише компліменти, нехай намалюють біля свого імені сонечко; якщо бажають почути критику – блискавку; якщо і те, і інше – знак питання. Залежно від того, наскільки серйозно учні поставляться до підготовки на цьому етапі, наскільки чесно та вдумливо даватимуть зворотній зв'язок залежить успіх усієї вправи.
4. Учасники групи можуть читати «аркуші самооцінки» та вносити помічені риси у «іменні аркуші».
5. Коли всі учні обміняються коментарями – обговоріть результати. Можна запропонувати утворити пари та поділитися з другом висновками або планами з поліпшення комунікативних навичок. Зверніть увагу: таку вправу можна виконувати лише у класі, де діти перебувають у хороших стосунках, аби унеможливити образи та булінг.

Вправа 7: Коло консультантів

Мета: розвиток комунікативних навичок.
Час виконання: 25–30 хвилин.
Кількість учасників: увесь клас.
Хід вправи:

1. Поставте стільці у два кола: зовнішнє і внутрішнє. Один стілець зовнішнього кола має знаходитись навпроти одного стільця внутрішнього. Загальна кількість стільців має відповідати кількості учасників.
2. Клас об'єднується у дві групи – консультанти, які займають місця у внутрішньому колі, та допитувачі.
3. Учні із зовнішнього кола мають розповісти консультантам вигадану історію про складне життєве становище чи спірну ситуацію. Упродовж однієї хвилини треба швидко і точно викласти суть проблеми. Потім (також упродовж однієї хвилини) консультант дає рекомендацію чи пораду, що має допомогти владнати проблему.

4. Кожен допитувач пересідає на один стілець убік, аби опинитися навпроти нового експерта. Після того, як допитувачі поспілкуються з 5-6 консультантами (кожен учасник зовнішнього кола має одну скаргу для всіх експертів), починається новий етап вправи.
5. Тепер допитувач розповідає про поради інших консультантів. На цьому етапі завдання експерта – погодитись або заперечити рекомендації інших. На це також відводиться одна хвилина та 5-6 змін.
6. Після другого кола допитувачі та консультанти міняються місцями. Наприкінці бажано підбити підсумки. Чи багато можна розповісти за одну хвилину? Чи змінили учні свою манеру подачі інформації у процесі гри?

Вправа 8: Завершення речення

Мета: навчити слухати і відчувати співбесідника.
Час виконання: 15–20 хвилин.
Кількість учасників: групи по 4-5 осіб.
Хід вправи:

1. Учні об'єднуються у групи по 4-5 осіб. Один із них (можна обрати жеребкуванням) має розповісти історію про щось, що сталось із ним у реальному житті. При цьому кожне своє речення оповідач починає, але не доводить до кінця. Замість нього це мають зробити інші учасники (по черзі).
2. Коли історію буде завершено, оповідач має обрати того з учасників, хто найбільш вдало та близько до істини продовжував фрази.
3. Проведіть обговорення. Яким чином можна здогадатися про те, що збирається сказати співбесідник? Як можна покращити точність здогадок? Чому деяким людям вдається вгадувати хід думок точніше?

Вправа 9: «Так, а ще…»

Мета: тренуємося підбадьорювати та схвалювати дії партнера, доповнювати чужі думки не перериваючи і не відкидаючи їх, демонструвати свою повагу, готовність до співпраці.
Кількість учасників: групи по 2 особи.
Час виконання: 20–25 хвилин
Хід вправи:

1. Об'єднайте клас у пари та запропонуйте кілька ситуацій для обговорення. Наприклад: двоє людей застрягли у ліфті, двоє рибалок ловлять акулу, господарка собаки розмовляє з ветеринаром.
2. Учні починають розмову, при чому кожен має погоджуватися з усім, що говорить співрозмовник. Перший гравець починає бесіду, а другий підтримує висловлювання, починаючи свою відповідь словами: «Так, а ще…».

Наприклад: Гравець 1 – «Добре б потрапити у Парк юрського періоду», гравець 2 – «Так, і аби там були велоцераптори». Або: гравець 1 – «Сподіваюсь, у магазині буде гранатовий сік», гравець 2 – «Так, а ще індійська їжа», гравець 1 – «Ага, її можна їсти у кінотеатрі, у який ми підемо», гравець 2 – «Так, головне сховати її на вході».

3. Через 2-3 хвилини учасники мають утворити нові пари, аби поговорити з іншим співрозмовником.
4. Підбийте підсумки. Як почуваються учні після цієї вправи? Якими спостереженнями вони готові поділитися? Чи легко далася розмова? У яких життєвих ситуаціях може бути корисний такий тип спілкування?

Вправа 10: Неповторні слова

Мета: розвиток пам'яті, словникового запасу, креативності, уважності під час бесіди.
Час виконання: 15–20 хвилин.
Кількість учасників: увесь клас.
Хід вправи:

1. Школярі сідають у коло.
2. Клас обирає художній твір, або фільм, що добре знайомий усім учасникам. Перед ними стоїть завдання: переказати зміст твору у певному порядку. Перший учасник вимовляє фразу, що розкриває сюжет фільму або книги, тоді як другий має продовжити розповідь, при цьому не повторивши жодного слова зі сказаного попередником.
   Фраза повинна мати більше трьох слів, а слова бути унікальними – ця умова стосується всіх частин мови, у тому числі займенників, прийменників та власних імен.
3. Наперед обговоріть правила та деталі. Наприклад, чи утворюється нове слово при додаванні префікса, суфікса, закінчення тощо.
4. Якщо хтось із гравців порушує правила (вимовляє закоротку фразу, повторює слово, або здається), він вибуває з гри. Останній гравець стає переможцем.
5. Проведіть обговорення: чи складно було знаходити нові слова? Які думки з'явилися в учнів після виконання вправи?